

в наибольшей степени свойственны восточному искусству. Ширь – это способ выразить возвышенное по горизонтали.

Темнота, безмолвие, ширь, пустота – это своего рода отрицание. Мистическое в искусстве выражается в его направленности на совершенно иное, отрицая все то, что присутствует здесь в данный момент.

Вагомість знання як досвіду

Анна Лактіонова

КНУ ім. Т. Шевченка (Київ, Україна)

Чому знання має цінність, є вагомим, чому ми прагнемо знання? Така постановка питання задає своєрідний вектор усвідомлення природи знання і його змісту. Якщо знання є цінним, то його цінність має бути залученою у пояснення природи знання. Вагомість знання розуміється не концептуально – тобто йдеться не про концепт знання, що за своєю методологією передбачає вагомість для застосування і поширення інформації. Справді, знання як концепт важливе, адже ми зацікавлені в ідентифікації і розповсюдженні надійної інформації. Концептуальної цінності знання не достатньо, залишається пряме питання – чому знання є цінним?

Класично визнано, що сутнісною ознакою знання є його істинність, отже знання є цінним, оскільки воно істинне. Істинність як ознака знання забезпечує, згідно з найбільш розповсюдженим підходом, його відповідність реальності, а тому є запорукою практичної ефективності людських вчинків. Проте тоді немає різниці між знанням й істинним переконанням, адже вчинок на підставі такого переконання кінець-кінцем буде не менш ефективним. У такому ракурсі цінність, вагомість знання і переконання збігаються. Залишається питання, чи є знання більш вагомим, аніж переконання, і чому джерела знання і переконання можуть збігатися, тому на цій підставі розрізняти їх цінність не є слушним.

Подібні питання були поставлені ще Платоном, зокрема у діалозі Менон [Платон 1990]. Сучасні дослідники Джон Греко [Gresco 2010] та Джонатан Кванвіг [Kvanvig 2003] ведуть дискусію на подібні теми.

Останній налаштований скептично щодо задовільної відповіді на

питання про цінність знання [Kvanvig 2003, с. 184]. На думку Греко [Greco 2010, с. 93] запити Кванвіга часто є перебільшеними і переплутаними. Потрібно розрізняти питання «чому знання є більш вагомим, ніж переконання?» і «чому знання є більш вагомим, ніж його складові?» Дослідник стверджує, що попередні упередження, мовляв, знання більш вагоме, ніж його складові, не є виправданими, а цінність знання можна вдало пояснити завдяки застосуванню теорії чеснот в аристотелівському контексті.

Водночас, Кванвіг визнає зв'язок питань про природу і цінність знання. Він вбачає, що для заперечення особливої вагомості знання достатньо того, що цінність знання не перевищує цінність його складових [Kvanvig 2003, с. 116]. Греко погоджується з тим, що прозорих підстав твердити, мовляв, знання більш вагоме, ніж його складові бракує, проте він прагне підтримати і пояснити в інший спосіб виключну цінність знання [Greco 2010, с. 96].

Він пропонує розуміти знання як успішність когнітивної здатності. Знання в якості такої успішності виявляється чесною здійснення (agency). Практична успішність є результатом знання, а у разі переконання, навіть істинного, практична успішність є випадковою. Успішність забезпечується когнітивною здатністю, що здійснюється у вигляді знання.

У «Нікомаховій етиці» Аристотель [Аристотель 1983] розрізняє випадкові досягнення і досягнення, які є здійсненням чеснот (здатностей до чеснот). Цінність вчинку не тільки в тому, що ним забезпечується процвітання дієвця, а є і його внутрішньою ознакою. Благо виявляється чесноливою активністю.

Якщо взяти за основу наведені міркування, видається слушним тлумачити знання як цінність в якості досвіду знання. Саме досвід з набування знання є вагомим, знання як досвід є перформативно цінним. Адже ми набуваємо знання досвідом, і сам факт цього засвідчує нам його вагомість. Така вагомість знання не пов'язана зі знанням як концептом, а є перформативно притаманною йому ознакою. Переживання досвіду знання як здійснення власних когнітивних здібностей здійснюється завдяки його власній внутрішній цінності. Досвід знання має значення і може стати підставою твердити про неможливість і неефективність розмежування пропозиційного знання та знання як вміння і знання як знайомства, що є традиційним в класичній епістемології. Останнє є очевидним в перспективі сучасної практич-

ної філософії (філософії дії), із середини якої уможливаюється плідне переосмислення, зокрема, таких теоретико-пізнавальних проблем, як основна з них – про природу знання.

Література:

1) Аристотель. Никомахова этика / Аристотель // Сочинения: в 4-х тт. Т. 4; [пер. с древнегреч.; общ. ред. А. И. Доватура]. – М. : Мысль, 1983. – 830 с. – С. 53–293.

2) Платон. Менон / Платон // Собрание починений в 4 тт. Т. 1; [общ. ред. А. Ф. Лосева и др.; авт. вступ. статьи А. Ф. Лосев; примеч. А. А. Тахо-Годи; пер. с древнегреч.]. – М. : Мысль, 1990. – 860 с. – С. 575–612.

3) Greco J. Achieving Knowledge. A Virtue-Theory Account of Epistemic Normativity / J. Greco. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 205 p.

4) Kvanvig J. The Value of Knowledge and the Pursuit of Understanding / J. Kvanvig. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003. – 232 p.

Влияние личного опыта на формирование интерсубъективных связей и идентичности в островном сообществе (на примере Соловецких островов)

Лидия Рахманова

Санкт-Петербургский государственный университет
(Санкт-Петербург, Россия)

«Опыт – это осадок исторического
в конфигурациях индивидуальной судьбы.
Он сопрягает биографию с историей»

[Смирнова 1997]

Нигде столь ярко не проявляется связь личной судьбы и проживаемого опыта с историей той территории, на которой проживает человек, как в местах, обладающих богатой историей и сложным взаимоналожением пространственных символов. Именно таким «местом», где